

Grunnlaget for inntektsoppgjørene 2016

Foreløpig rapport fra TBU,
22. februar 2016

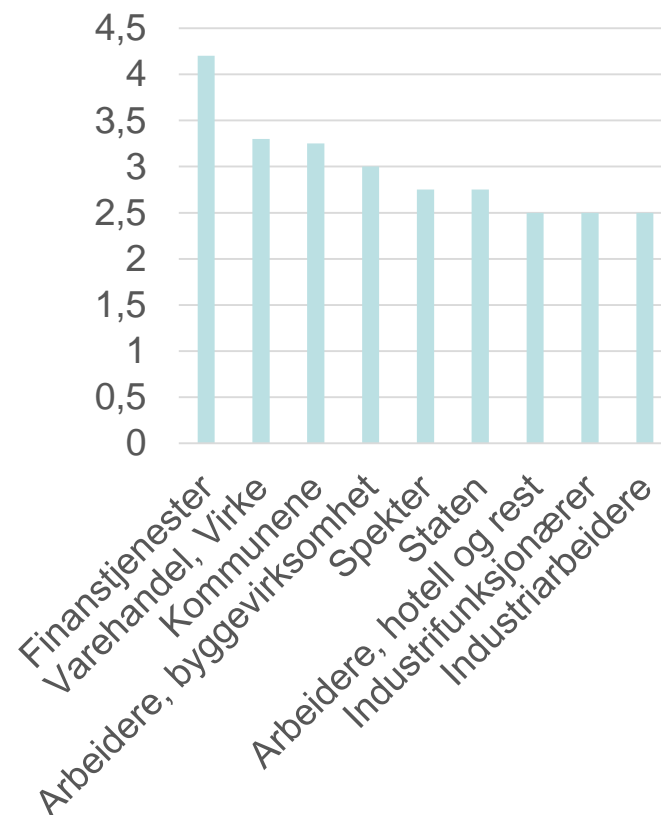
Innholdet i TBU-rapportene

- *Hovedtema* i den foreløpige rapporten
 - Lønnsutviklingen i 2015
 - Prisutviklingen – inkl. KPI-anslag for 2016
 - Utviklingen i norsk og internasjonal økonomi
 - Industriens konkurranseevne
 - Inntektsutviklingen for Norge og husholdningene
- *Oppdatering* i mars 2016 og NOU-publisering
 - Mer fullstendig lønnsstatistikk for 2015
 - Lederlønnsutvikling
 - Lønnsutviklingen for kvinner og menn
 - Lønn etter utdanning
 - Lønns- og inntektsfordeling
- Oppsummering *etter inntektsoppgjørene* i juni 2016

Lavere lønnsvekst i 2015 enn i 2014- laveste nominelle vekst siden krigen

- Gjennomsnittlig årslønnsvekst i 2015 var 2,8 prosent mot 3,1 prosent i 2014
- Lønnsveksten i de store forhandlingsområdene var 3,0% i 2015. Industri 2 ½ %
- Vekst i årslønn fra 2014 til 2015, anslått av NHO i samråd med LO etter mellomoppgjøret i frontfaget, var 2,7 %
- Spredning i lønnsvekst mellom hovedområder:
2014: 2,9 - 3,5 og 2015: 2,5 - 4,2

Årslønnsvekst 2014-2015 for noen hovedområder. Prosent

Litt lavere lønnsoverheng til 2016 enn til forrige hovedoppgjør (2014)

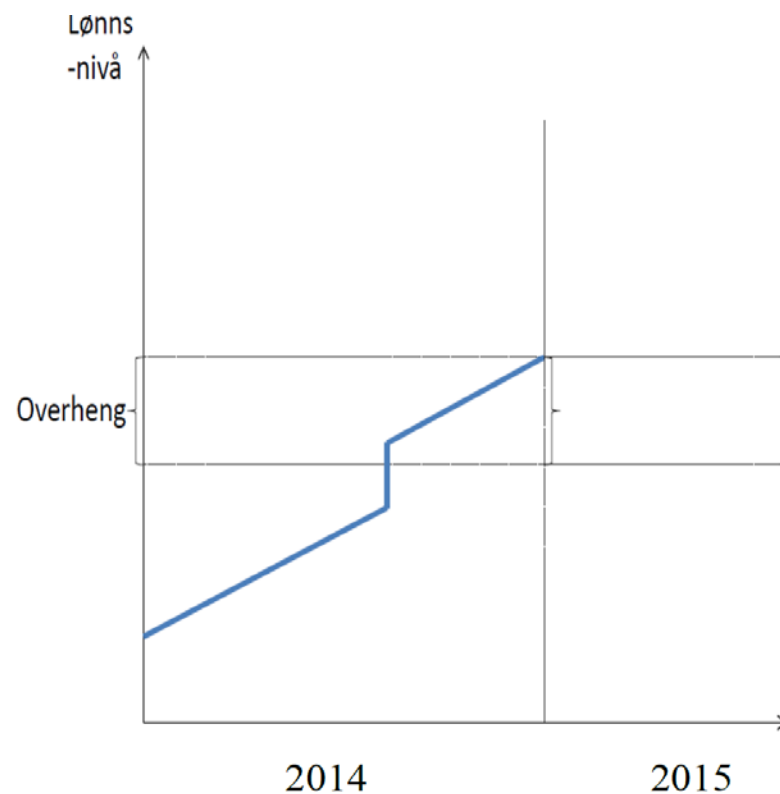
Overhengen til 2016 anslått til 0,7 %

- 0,7 %-poeng mindre enn til 2015
- vanlig med lavt overheng til år med hovedoppgjør
- Litt lavere nå enn til 2014, forrige hovedoppgjør (0,8 %)

Overheng til 2016 i noen sektorer. Prosent

Industri, arbeidere	1
Industri, funksjonærer	1
Finansnæringen	1,2
Virke - bedrifter i varehandel	0,7
Kommunene	$\frac{2}{3}$
Staten	$\frac{1}{2}$
Spekter - Helseforetakene	$\frac{1}{2}$
Spekter – øvrige bedrifter	$\frac{1}{2}$

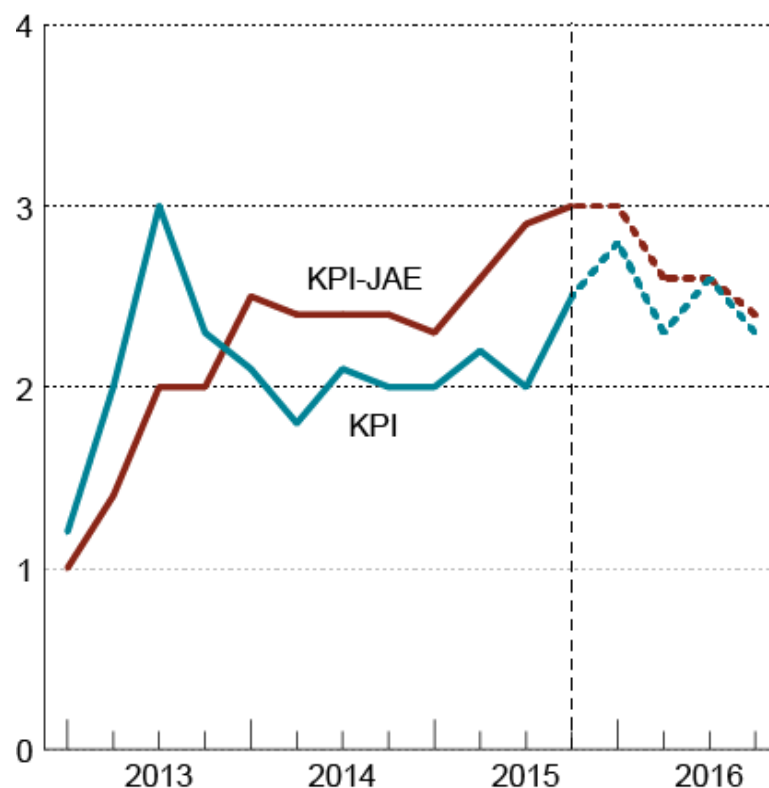
Lønnsoverheng: forholdet mellom lønnsnivået ved utgangen av året og gjennomsnittet over året

Utsiktene for inflasjonen i 2016

- Konsumprisene økte med 2,1 pst. 2015
 - KPI-JAE steg med 2,7 pst
- Utvalget anslår veksten i KPI til om lag 2 ½ prosent fra 2015 til 2016
- Usikkerhet knyttet til oljepris, valutakurs og energipriser
- KPI-JAE øker mer pga. lav vekst i energipriser. Veksten kan bli 2,7 % i 2016 - som i 2015

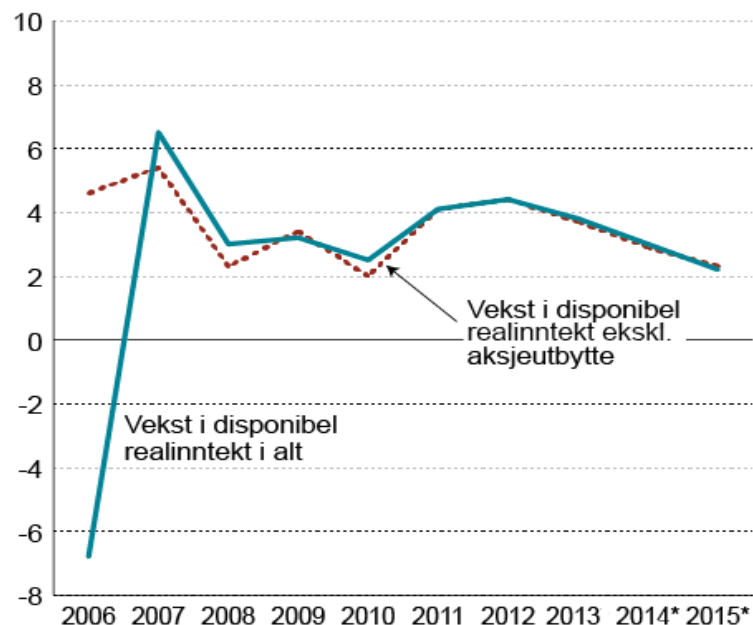
Vekst i konsumpriser, KPI og KPI-JAE.
Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

Husholdningenes inntekter

- Vekst i realdisponibel inntekt for husholdninger i 2015: 2,2 % (3 % i 2014)
- Regnet per person var veksten 1,5% (1,9% i 2014)
- Reallønn etter skatt økte i gjennomsnitt med 0,9 % prosent fra 2014 til 2015 mot 1,6 prosent året før

Vekst i husholdningenes disponible realinntekt. Prosentvis endring fra året før

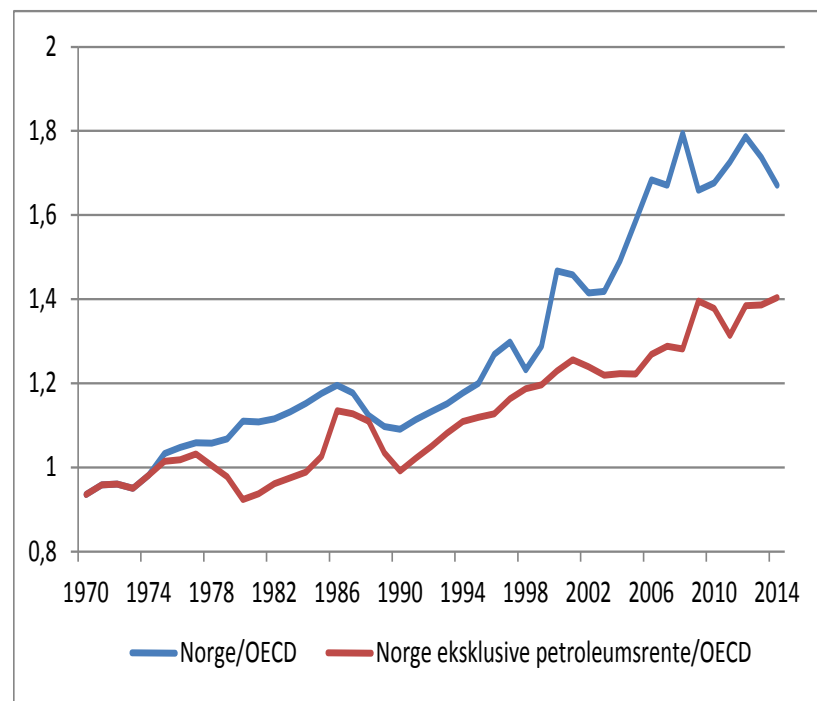

Utviklingen i konkurranseevnen

- Lønnskostnadsandel i industrien nær normalt nivå historisk sett. Fall siden 2013
- Timelønnskostnader er relativt høye, men mye svakere kronekurs ga en stor bedring i 2015 etter en viss bedring også i 2014
- Vekst i timelønnskostnader i Norge fortsatt litt høyere enn hos handelspartnerne, men endret konjunkturbilde kan snu dette i 2016
- Relativ produktivitet i industrien ganske stabil regnet i faste priser, men økt litt i løpende priser

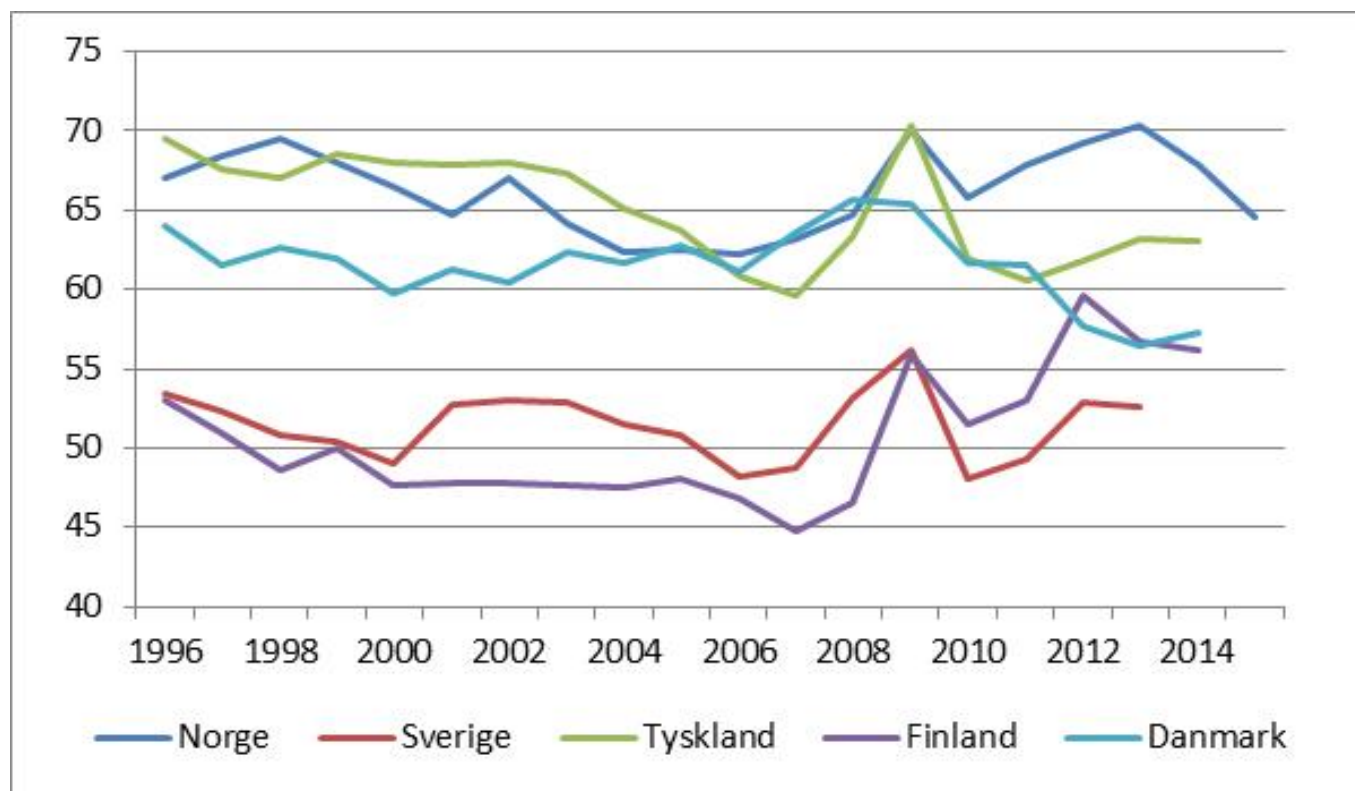
Høyt inntektsnivå i Norge, men nå har ledigheten økt og veksten var lav i 2015

- BNP per capita regnet i kjøpekraftjusterte priser har økt mye i Norge i forhold til OECD-snittet
- Uten ekstrainntekter fra petroleumsvirksomheten har relative inntekter stått stille siden 2009
- Fallende oljepris og svak vekst i Norge vil kunne trekke ned tallene framover

Lønnskostnadsandel i industrien nær normalt nivå - stor nedgang siden 2013

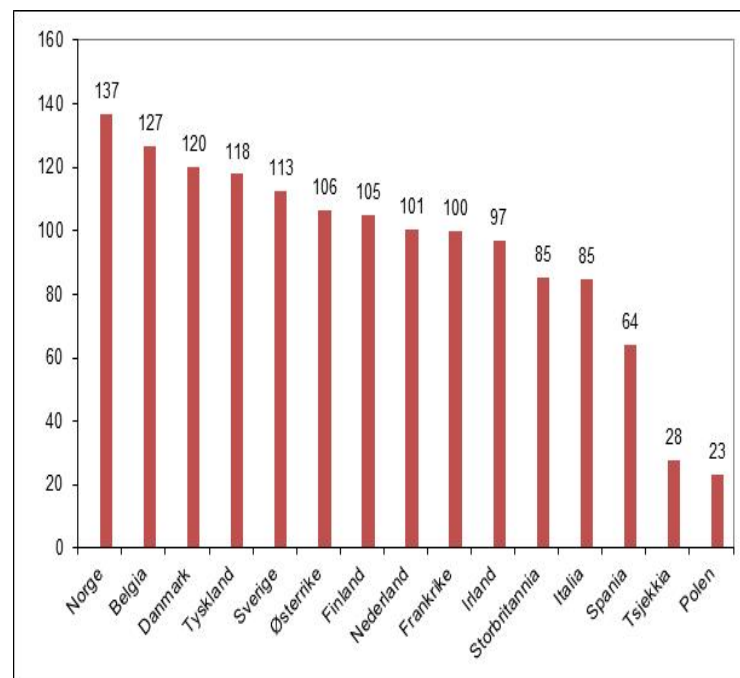
Hovedkursen: lønnsnivået i industrien samlet skal sørge for stabil lønnskostnadsandel over konjunktursyklusen

Konkurransesevnen – nivået på timelønnskostnadene fortsatt høyt

- Gjennomsnittlig timelønnskostnad i industrien 37 prosent høyere i Norge enn hos handelspartnerne
- Var 57 prosent høyere enn handelspartnernes i 2012
- Nedgangen skyldes svakere krone
- Nominell lønnskostnadsvekst i Norge nær handelspartnerne

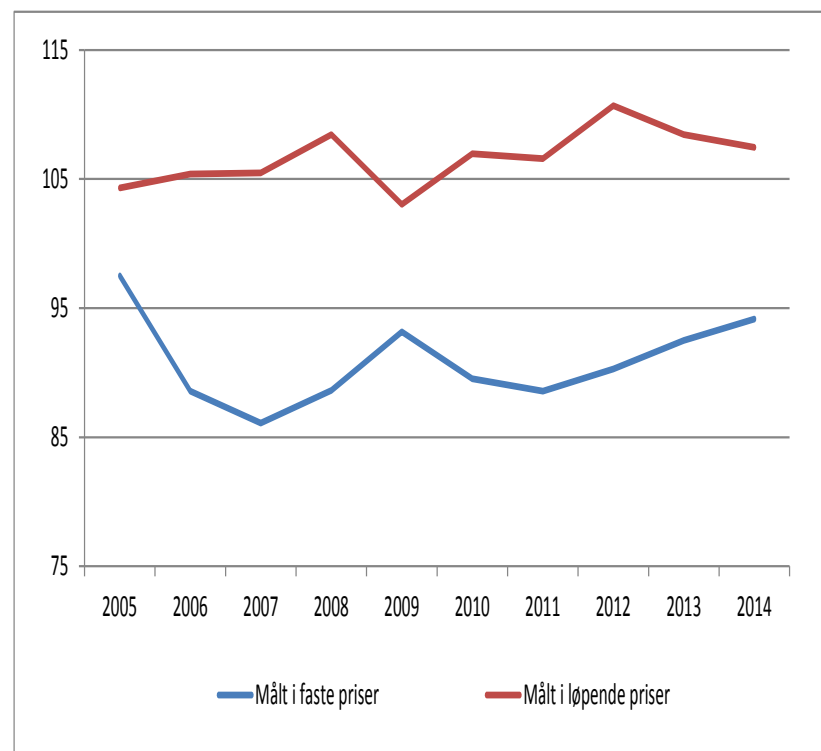
Timelønnskostnader i industrien i Norge i forhold til handelspartnerne i EU i felles valuta i 2015.
Handelspartnerne = 100.

Konkurransesevnen - produktivitet

- Arbeidsproduktiviteten i norsk industri øker litt i forhold til handelspartnere
- Høyere prisvekst på norske produkter har bidratt til en liten bytteforholdsgevinst for industrien over tid, men nedgang siste to år
- Ikke lett å skille mellom volum og pris i slike beregninger

Relativ utvikling i bruttoprodukt pr. timeverk i industrien, faste og løpende priser i felles valuta. Indeks 2005=100.

Hovedpunkter i rapporten

- Lavere lønnsvekst i 2015
 - 2,8 prosent nominell lønnsvekst
 - 2,1 prosent KPI-vekst førte til lav reallønnsvekst
 - Små forskjeller i lønnsvekst mellom områder
- Lønnsoverhenget til 2016 anslås til 0,7 prosent i forhandlingsområdene samlet sett
- Utvalget anslår en vekst i konsumprisene fra 2015 til 2016 på om lag 2½ prosent. Svakere krone gir økt inflasjon sml. med 2015
- Høyt nivå på timelønnskostnader for industrien, men stor reduksjon siden i 2013 takket være fallet i kronekursen
- Makroøkonomiske utsikter
 - Svak vekst i norsk økonomi og økt ledighet
 - Fortsatt svak vekst internasjonalt